

Rom

Chapter 2

Javanese Interlinear

Reference: Javanese Bible (SABDA)

- 1 Διὸ ἀναπολόγητος εἶ,
Mila tanpa-pawadan panjenengan,
[G1352](#) [G0379](#) [G1510](#) ὧ ἄνθρωπε, πᾶς ὁ κρίνων, ἐν
dhuh manungsa, saben ingkang ngadili, wonten-ing
[G5599](#) [G0444](#) [G3956](#) [G3588](#) [G2919](#) [G1722](#)
- ὧ γὰρ κρίνεις τὸν ἕτερον, σεαυτὸν
ingkang awit panjenengan-ngadili tiyang-sanès tiyang-sanès, panjenengan-piyambak
[G3739](#) [G1063](#) [G2919](#) [G3588](#) [G2087](#) [G4572](#)
- κατακρίνεις; τὰ γὰρ αὐτὰ πράσσεις, ὁ κρίνων.
panjenengan-ngukum; bab-ingkang awit sami panjenengan-tindakaken, ingkang ngadili.
[G2632](#) [G3588](#) [G1063](#) [G0846](#) [G4238](#) [G3588](#) [G2919](#)

Mulane, heh manungsa, sapa bae kang njeksani wong liya, kowe dhewe ora kena diarani tanpa kaluputan. Awit ing sajrone kowe njeksani wong, ateges matrapi awakmu dhewe, amarga kowe kang njeksani wong iku, pratingkahmu dhewe iya mangkono uga.

- 2 οἶδαμεν δὲ ὅτι τὸ κρίμα τοῦ Θεοῦ ἐστὶν
kita-mangertos nanging bilih pangadilan pangadilanipun saking Gusti Allah punika
[G1492](#) [G1161](#) [G3754](#) [G3588](#) [G2917](#) [G3588](#) [G2316](#) [G1510](#)
- κατὰ ἀλήθειαν, ἐπὶ τοὺς τὰ τοιαῦτα πράσσοντας.
miturut kayekten, tumrap ingkang nindakaken bab-makaten nindakaken.
[G2596](#) [G0225](#) [G1909](#) [G3588](#) [G3588](#) [G5108](#) [G4238](#)

Kita rak padha sumurup yen paukumane Gusti Allah iku ing sabener tumrap sapa bae kang nglakoni iku mau.

- 3 λογίζη δὲ τοῦτο, ὧ ἄνθρωπε, ὁ κρίνων τοὺς
panjenengan-ngira nanging punika, dhuh manungsa, ingkang ngadili ingkang
[G3049](#) [G1161](#) [G3778](#) [G5599](#) [G0444](#) [G3588](#) [G2919](#) [G3588](#)
- τὰ τοιαῦτα πράσσοντας, καὶ ποιῶν αὐτά, ὅτι σὺ
nindakaken bab-makaten nindakaken, lan nindakaken punika, bilih panjenengan
[G3588](#) [G5108](#) [G4238](#) [G2532](#) [G4160](#) [G0846](#) [G3754](#) [G4771](#)
- ἐκφύζη τὸ κρίμα τοῦ Θεοῦ?
badhé-lolos pangadilan pangadilanipun saking Gusti Allah?
[G1628](#) [G3588](#) [G2917](#) [G3588](#) [G2316](#)

Dene kowe, heh manungsa kang njeksani kang duwe pratingkah mangkono mau, mangka kowe dhewe uga nglakoni, apa kowe ngira, yen kowe bakal luput saka ing paukumane Gusti Allah?

- 4 ἢ τοῦ πλούτου τῆς χρηστότητος αὐτοῦ, καὶ τῆς
utawi kasugihan kasugihan kang kabecèkanipun Panjenenganipun, lan kang
[G2228](#) [G3588](#) [G4149](#) [G3588](#) [G5544](#) [G0846](#) [G2532](#) [G3588](#)
- ἀνοχῆς, καὶ τῆς μακροθυμίας καταφρονεῖς, ἀγνοῶν ὅτι
kasabaranipun, lan kang sareh-manah panjenengan-nyepelekaken, mboten-mangertos bilih
[G0463](#) [G2532](#) [G3588](#) [G3115](#) [G2706](#) [G0050](#) [G3754](#)
- τὸ χρηστὸν τοῦ Θεοῦ, εἰς μετάνοιάν σε ἄγει?
kabecèkan kabecèkanipun saking Gusti Allah, dhumateng pamratobat panjenengan nuntun?
[G3588](#) [G5543](#) [G3588](#) [G2316](#) [G1519](#) [G3341](#) [G4771](#) [G0071](#)

Apa kowe arep ngremehake lubering kamirahan sarta sabar sarehe Gusti Allah? Apa kowe ora sumurup manawa kamirahane Gusti Allah iku nuntun kowe marang pamratobat?

- 5 κατὰ δὲ τὴν σκληρότητά σου, καὶ ἀμετανόητον
 miturut nanging wangkot wangkoting panjenengan, lan manah-ingkang-mboten-mratobat
[G2596](#) [G1161](#) [G3588](#) [G4643](#) [G4771](#) [G2532](#) [G0279](#)
- καρδίαν, θησαυρίζεις σεαυτῷ ὀργὴν ἐν
 manah, panjenengan-nglumpukaken kanggé-panjenengan-piyambak bebendu wonten-ing
[G2588](#) [G2343](#) [G4572](#) [G3709](#) [G1722](#)
- ἡμέρα ὀργῆς, καὶ ἀποκαλύψεως δικαιοκρισίας τοῦ Θεοῦ,
 dinten bebendunipun, lan kawedharanipun pangadilan-ingkang-adil saking Gusti Allah,
[G2250](#) [G3709](#) [G2532](#) [G0602](#) [G1341](#) [G3588](#) [G2316](#)

Nanging marga saka wangkoting atimu kang ora gelem mratobat iku, dadine kowe numpuk bebendu kanggo awakmu dhewe, nganti tumeka ing dinane kababaring bebendu lan pangukume Gusti Allah kang adil,

- 6 ὃς ἀποδώσει ἐκάστῳ, κατὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ:
 ingkang badhé-males saben-tiyang, miturut padamelan padamelanipun piyambak-piyambak:
[G3739](#) [G0591](#) [G1538](#) [G2596](#) [G3588](#) [G2041](#) [G0846](#)

kang bakal males marang sawiji-wijining wong saukur karo panggawene,

- 7 τοῖς μέν καθ' ὑπομονὴν ἔργου ἀγαθοῦ, δόξαν καὶ
 dhumateng-ingkang sayektos kanthi kasabaran padamelan sae, kamulyan lan
[G3588](#) [G3303](#) [G2596](#) [G5281](#) [G2041](#) [G0018](#) [G1391](#) [G2532](#)
- τιμὴν καὶ ἀφθαρσίαν ζητοῦσιν, ζῶν αἰώνιον;
 kaurmatan lan kalanggengan madosi, gesang langgeng;
[G5092](#) [G2532](#) [G0861](#) [G2212](#) [G2222](#) [G0166](#)

yaiku wong kang ngantepi panggawe becik, tansah ngupaya kamulyan sarta kaluhuran lan kalanggengan, wong iku bakal padha kaparingan urip langgeng,

- 8 τοῖς δὲ ἐξ ἐριθείας, καὶ ἀπειθοῦσι τῇ
 dhumateng-ingkang nanging saking pambèla-piyambak, lan mbangkang dhumateng
[G3588](#) [G1161](#) [G1537](#) [G2052](#) [G2532](#) [G0544](#) [G3588](#)
- ἀληθεία, πειθομένοις δὲ τῇ ἀδικία, ὀργὴ καὶ θυμός;
 kayekten, manut nanging dhumateng kalepatan, bebendu lan duka;
[G0225](#) [G3982](#) [G1161](#) [G3588](#) [G0093](#) [G3709](#) [G2532](#) [G2372](#)

nanging wong kang mburu karepe dhewe, ora mbangun-turut marang kayekten, rumaket ing duraka, iku bakal padha kawales bebendu sarta deduka.

- 9 θλίψις καὶ στενοχωρία, ἐπὶ πᾶσαν ψυχὴν ἀνθρώπου τοῦ
 kasusahan lan karupegan, tumrap saben nyawa manungsa ingkang
[G2347](#) [G2532](#) [G4730](#) [G1909](#) [G3956](#) [G5590](#) [G0444](#) [G3588](#)
- κατεργαζομένου τὸ κακόν, Ἰουδαίου τε πρῶτον, καὶ Ἕλληνας;
 nindakaken awon awon, tiyang-Yahudi ugi rumiyin, lan tiyang-Yunani;
[G2716](#) [G3588](#) [G2556](#) [G2453](#) [G5037](#) [G4412](#) [G2532](#) [G1672](#)

Sangsara lan rupeking ati bakal tumama marang angger wong kang gawe piala, kang dhisik wong Yahudi, lan samono uga wong Yunani,

- 10 δόξα δὲ, καὶ τιμὴ, καὶ εἰρήνη παντὶ τῷ
 kamulyan nanging, lan kaurmatan, lan tentrem-rahayu saben tiyang
[G1391](#) [G1161](#) [G2532](#) [G5092](#) [G2532](#) [G1515](#) [G3956](#) [G3588](#)
- ἐργαζομένῳ τὸ ἀγαθόν, Ἰουδαίῳ τε πρῶτον, καὶ Ἕλληνι.
 ingkang-nindakaken sae sae, tiyang-Yahudi ugi rumiyin, lan tiyang-Yunani.
[G2038](#) [G3588](#) [G0018](#) [G2453](#) [G5037](#) [G4412](#) [G2532](#) [G1672](#)

nanging kamulyan, kaluhuran lan tentrem-rahayu bakal kaparingake marang sawiji-wijining wong kang nindakake kabecikan, dhisike wong Yahudi lan uga wong Yunani.

11 οὐ γὰρ ἐστὶν προσωποληψία παρὰ τῷ Θεῷ.
 mboten awit wonten pilih-kasih wonten-ing Gusti Allah Gusti Allah.
[G3756](#) [G1063](#) [G1510](#) [G4382](#) [G3844](#) [G3588](#) [G2316](#)

Sabab Gusti Allah ora pilih kasih.

12 Ὅσοι γὰρ ἀνόμως ἥμαρτον, ἀνόμως καὶ ἀπολοῦνται;
 Saben awit tanpa-angger-angger nggadhahi-dosa, tanpa-angger-angger ugi badhé-sirna;
[G3745](#) [G1063](#) [G0460](#) [G0264](#) [G0460](#) [G2532](#) [G0622](#)

καὶ ὅσοι ἐν νόμῳ ἥμαρτον, διὰ νόμου
 lan saben wonten-ing angger-angger nggadhahi-dosa, lantaran angger-angger
[G2532](#) [G3745](#) [G1722](#) [G3551](#) [G0264](#) [G1223](#) [G3551](#)

κριθήσονται,
 badhé-dipunadili,
[G2919](#)

Ujer kabeh wong kang gawe dosa kalawan sepi ing angger-anggering Toret iku bakal padha sirna iya kalawan sepi ing angger-anggering Toret; lan kabeh wong kang padha dosa ing sajrone kawengku ing angger-anggering Toret, iku bakal padha diadili sarana angger-anggering Toret.

13 οὐ γὰρ οἱ ἀκροαταὶ νόμου δίκαιοι παρὰ τῷ
 mboten awit ingkang mirengaken angger-angger leres wonten-ing Gusti Allah
[G3756](#) [G1063](#) [G3588](#) [G0202](#) [G3551](#) [G1342](#) [G3844](#) [G3588](#)

Θεῷ, ἀλλ' οἱ ποιηταὶ νόμου δικαιοθήσονται.
 Gusti Allah, nanging ingkang nindakaken angger-angger badhé-dipunbenaraken.
[G2316](#) [G0235](#) [G3588](#) [G4163](#) [G3551](#) [G1344](#)

Amarga wong kang bener ana ing ngarsane Gusti Allah iku dudu kang ngrungokake angger-anggering Toret, nanging kang netepi angger-anggering Toret.

14 ὅταν γὰρ ἔθνη, τὰ μὴ νόμον ἔχοντα, φύσει
 manawi awit bangsa-bangsa, ingkang mboten angger-angger nggadhahi, kanthi-kodrat
[G3752](#) [G1063](#) [G1484](#) [G3588](#) [G3361](#) [G3551](#) [G2192](#) [G5449](#)

τὰ τοῦ νόμου ποιῶσιν, οὗτοι νόμον μὴ
 ingkang wonten-ing angger-angger nindakaken, tiyang-punika angger-angger mboten
[G3588](#) [G3588](#) [G3551](#) [G4160](#) [G3778](#) [G3551](#) [G3361](#)

ἔχοντες ἑαυτοῖς εἰσὶν νόμος,
 nggadhahi kanggé-piyambakipun-piyambak dados angger-angger,
[G2192](#) [G1438](#) [G1510](#) [G3551](#)

Manawa bangsa-bangsa liya kang ora nduweni angger-anggering Toret marga saka prentuling atine dhewe nglakoni apa kang kamot ing angger-anggering Toret, wong-wong iku mau kang dadi angger-anggering Toret tumrap awake dhewe, sanadyan ora nduweni angger-anggering Toret.

- 15 οἵτινες ἐνδείκνυνται τὸ ἔργον τοῦ νόμου, γραπτὸν
 ingkang nedahaken pedamelan pedamelanipun saking angger-angger, tinulis
[G3748](#) [G1731](#) [G3588](#) [G2041](#) [G3588](#) [G3551](#) [G1123](#)
- ἐν ταῖς καρδίαις αὐτῶν, συμμαρτυροῦσης αὐτῶν τῆς
 wonten-ing ing manah piyambakipun, neksekaken-sareng piyambakipun kang
[G1722](#) [G3588](#) [G2588](#) [G0846](#) [G4828](#) [G0846](#) [G3588](#)
- συνειδήσεως, καὶ μεταξύ ἀλλήλων, τῶν λογισμῶν
 nurani, lan ing-antawis satunggal-lan-satunggalipun, panggalihan panggalihanipun
[G4893](#) [G2532](#) [G3342](#) [G0240](#) [G3588](#) [G3053](#)
- κατηγορούντων ἢ καὶ ἀπολογουμένων,
 nggugat utawi ugi mbéla,
[G2723](#) [G2228](#) [G2532](#) [G0626](#)

Amarga kalawan mangkono iku wong-wong mau padha nelakake, manawa pepakone angger-angger wis katulis ana ing atine, sarta rumangsaning atine melu dadi seksi, sarta pangangen-angene padha genti ngluputake utawa genti mbenerake.

- 16 ἐν ἡμέρᾳ, <ὅτε> κρίνει ὁ Θεὸς τὰ κρυπτὰ
 wonten-ing dinten dintenipun, nalika ngadili Gusti Allah Gusti Allah ingkang sesidheman
[G1722](#) [G3739](#) [G2250](#) [G3753](#) [G2919](#) [G3588](#) [G2316](#) [G3588](#) [G2927](#)
- τῶν ἀνθρώπων, κατὰ τὸ εὐαγγέλιόν μου, διὰ Χριστοῦ Ἰησοῦ.
 saking manungsa, miturut Injil Injilipun kula, lantaran Kristus Yésus.
[G3588](#) [G0444](#) [G2596](#) [G3588](#) [G2098](#) [G1473](#) [G1223](#) [G5547](#) [G2424](#)

Bab iku bakal tetela ing dina samangsa Gusti Allah ngadili wewadine manungsa lumantar Gusti Yesus Kristus, cocog karo Injil kang dakwartakake.

- 17 Εἰ δὲ σὺ Ἰουδαῖος ἐπονομάζη, καὶ ἐπαναπαύη
 Menawi nanging panjenengan tiyang-Yahudi kasebut, lan gumantung
[G1487](#) [G1161](#) [G4771](#) [G2453](#) [G2028](#) [G2532](#) [G1879](#)
- νόμῳ, καὶ καυχᾶσαι ἐν Θεῷ;
 angger-angger, lan gumunggung wonten-ing Gusti Allah;
[G3551](#) [G2532](#) [G2744](#) [G1722](#) [G2316](#)

Nanging manawa kowe iku ngarani awakmu dhewe wong Yahudi, sarta ngandelake marang angger-anggering Toret, apadene gumunggung mungguh ing Gusti Allah,

- 18 καὶ γινώσκεις τὸ θέλημα, καὶ δοκιμάζεις τὰ διαφέροντα,
 lan mangertos karsanipun karsanipun, lan mbédak-bédakaken ingkang penting,
[G2532](#) [G1097](#) [G3588](#) [G2307](#) [G2532](#) [G1381](#) [G3588](#) [G1308](#)
- κατηχούμενος ἐκ τοῦ νόμου;
 dipunwulang saking angger-angger angger-angger;
[G2727](#) [G1537](#) [G3588](#) [G3551](#)

sarta sumurup kang dadi karsane, lan marga kawulang ing angger-anggering Toret, bisa sumurup endi kang becik sarta endi kang ala,

- 19 πέποιθάς τε σεαυτὸν ὁδηγὸν εἶναι, τυφλῶν, φῶς
 pitados ugi panjenengan-piyambak dados-panuntun dados, tiyang-wuta, pepadhang
[G3982](#) [G5037](#) [G4572](#) [G3595](#) [G1510](#) [G5185](#) [G5457](#)
- τῶν ἐν σκότει,
 saking ingkang-wonten-ing pepeteng,
[G3588](#) [G1722](#) [G4655](#)

lan yakin, yen kowe iku dadi panuntune wong wuta, sarta pepadhange wong kang ana ing pepeteng,

- 20 παιδευτήν ἀφρόνων, διδάσκαλον νηπίων, ἔχοντα τὴν μόρφωσιν τῆς
 pendidik tiyang-bodho, guru lare-alit, nggadhahi wujuding wujudipun saking
[G3810](#) [G0878](#) [G1320](#) [G3516](#) [G2192](#) [G3588](#) [G3446](#) [G3588](#)
- γνώσεως καὶ τῆς ἀληθείας ἐν τῷ νόμῳ--
 kawruh lan saking kayekten wonten-ing ing angger-angger-
[G1108](#) [G2532](#) [G3588](#) [G0225](#) [G1722](#) [G3588](#) [G3551](#)

kang nggulawenthah wong bodho, gurune wong kang durung diwasa; marga ana ing angger-anggering Toret iku, kowe kadunungan awak-awakaning kawruh sarta keyekten,

- 21 ὁ οὖν διδάσκων ἕτερον, σεαυτὸν οὐ διδάσκεις?
 ingkang mila ngwulang tiyang-sanès, panjenengan-piyambak mboten panjenengan-wulang?
[G3588](#) [G3767](#) [G1321](#) [G2087](#) [G4572](#) [G3756](#) [G1321](#)
- ὁ κηρύσσων, μὴ κλέπτειν, κλέπτεις?
 ingkang ngwartosaken, sampun nyolong, panjenengan-nyolong?
[G3588](#) [G2784](#) [G3361](#) [G2813](#) [G2813](#)

banjur kapriye mungguhing kowe, kang mulang wong liya, apa kowe ora mulang awakmu dhewe? Kowe kang mulang: Aja nyolong, yagene kowe dhewe kok nyolong?

- 22 ὁ λέγων μὴ μοιχεύειν, μοιχεύεις? ὁ βδελυσσόμενος
 ingkang ngandika sampun laku-jina, panjenengan-laku-jina? ingkang jijik
[G3588](#) [G3004](#) [G3361](#) [G3431](#) [G3431](#) [G3588](#) [G0948](#)
- τὰ εἶδωλα, ἱεροσυλεῖς?
 dhumateng brahala, panjenengan-ngrampog-padaleman-suci?
[G3588](#) [G1497](#) [G2416](#)

Kowe kang kandha: Aja laku bedhang, yagene kowe dhewe kok laku bedhang? Kowe kang gething marang brahala, yagene kowe dhewe kok malah njarah rayah papan brahala?

- 23 ὁ ἐν νόμῳ καυχᾶσαι, διὰ τῆς παραβάσεως τοῦ
 ingkang wonten-ing angger-angger gumunggung, lantaran kang nglanggar ing
[G3739](#) [G1722](#) [G3551](#) [G2744](#) [G1223](#) [G3588](#) [G3847](#) [G3588](#)
- νόμου, τὸν Θεὸν ἀτιμάζεις?
 angger-angger, Gusti Allah Gusti Allah panjenengan-nistakaken?
[G3551](#) [G3588](#) [G2316](#) [G0818](#)

Kowe kang gumunggung mungguhing angger-anggering Toret, yagene kowe kok malah nyenyamah Gusti Allah kalawan nerak angger-anggering Toret iku?

- 24 τὸ γὰρ ὄνομα τοῦ Θεοῦ δι' ὑμᾶς βλασφημεῖται
 asma awit asmanipun saking Gusti Allah lantaran panjenengan dipunwewada
[G3588](#) [G1063](#) [G3686](#) [G3588](#) [G2316](#) [G1223](#) [G4771](#) [G0987](#)
- ἐν τοῖς ἔθνεσιν, καθὼς γέγραπται.
 wonten-ing ing bangsa-bangsa, kados tinulis.
[G1722](#) [G3588](#) [G1484](#) [G2531](#) [G1125](#)

Kaya kang katulisan wiraose: "Iya marga saka kowe Asmane Gusti Allah dicecamah ana ing antarane bangsa-bangsa liya."

- 25 περιτομή μὲν γὰρ ὠφελεῖ, ἐὰν νόμον πράσσης;
 ketak sayektos awit migunani, menawi angger-angger panjenengan-tindakaken;
[G4061](#) [G3303](#) [G1063](#) [G5623](#) [G1437](#) [G3551](#) [G4238](#)
- ἐὰν δὲ παραβάτης νόμου ἤ, ἡ περιτομή
 menawi nanging nglanggar angger-angger panjenengan-punika, ketak tetakipun
[G1437](#) [G1161](#) [G3848](#) [G3551](#) [G1510](#) [G3588](#) [G4061](#)
- σου, ἀκροβυστία γέγονεν.
 panjenengan, mboten-tetak dados.
[G4771](#) [G0203](#) [G1096](#)

Tetak iku pancen ana paedahé, manawa kowe temen-temen netepi angger-anggering Toret, nanging manawa kowe nerak angger-anggering Toret tetakmu iku tanpa guna.

- 26 ἐὰν οὖν ἡ ἀκροβυστία, τὰ δικαιώματα τοῦ νόμου
 menawi mila ingkang mboten-tetak, paugeran paugeranipun saking angger-angger
[G1437](#) [G3767](#) [G3588](#) [G0203](#) [G3588](#) [G1345](#) [G3588](#) [G3551](#)
- φυλάσσει, οὐχ ἡ ἀκροβυστία αὐτοῦ, εἰς περιτομήν
 ngestokaken, mboten ingkang mboten-tetak piyambakipun, dados ketak
[G5442](#) [G3756](#) [G3588](#) [G0203](#) [G0846](#) [G1519](#) [G4061](#)
- λογισθήσεται?
 dipunangger?
[G3049](#)

Dadi manawa wong kang ora ketak netepi angger-anggering Toret, apa iku ora bakal diangger padha karo wong kang wus ketak?

- 27 καὶ κρινεῖ ἡ ἐκ φύσεως ἀκροβυστία, τὸν νόμον,
 lan badhé-ngadili ingkang saking kodrat mboten-tetak, angger-angger angger-angger,
[G2532](#) [G2919](#) [G3588](#) [G1537](#) [G5449](#) [G0203](#) [G3588](#) [G3551](#)
- τελοῦσα, σὲ τὸν διὰ γράμματος καὶ περιτομῆς, παραβάτην
 ngestokaken, panjenengan ingkang lantaran aksara lan ketak, nglanggar
[G5055](#) [G4771](#) [G3588](#) [G1223](#) [G1121](#) [G2532](#) [G4061](#) [G3848](#)
- νόμου?
 angger-angger?
[G3551](#)

Yen mangkono, wong kang ora ketak nanging netepi angger-anggering Toret, iku bakal njeksani kowe kang nduweni angger-angger kang katulis lan ketak, nanging nerak angger-anggering Toret.

- 28 οὐ γὰρ ὁ ἐν, τῷ φανερωῖ Ἰουδαῖός ἐστιν; οὐδὲ
 mboten awit ingkang wonten-ing, ing lair tiyang-Yahudi punika; mboten-ugi
[G3756](#) [G1063](#) [G3588](#) [G1722](#) [G3588](#) [G5318](#) [G2453](#) [G1510](#) [G3761](#)
- ἡ ἐν, τῷ φανερωῖ ἐν σαρκὶ περιτομή;
 ingkang wonten-ing, ing lair wonten-ing daging ketak;
[G3588](#) [G1722](#) [G3588](#) [G5318](#) [G1722](#) [G4561](#) [G4061](#)

Awit kang diarani Yahudi iku dudu tata-laire, lan kang diarani ketak uga dudu ketak ing tata-laire.

29	ἀλλ'	ὁ	ἐν	τῷ	κρυπτῷ	Ἰουδαῖος;	καὶ	περιτομή	καρδίας,
	nanging	ingkang	wonten-ing	ing	batin	tiyang-Yahudi;	lan	tetak	manah,
	G0235	G3588	G1722	G3588	G2927	G2453	G2532	G4061	G2588
	ἐν	πνεύματι,	οὐ	γράμματι;	οὔ	ὁ		ἔπαινος	
	wonten-ing	Roh,	mboten	aksara;	ingkang	pangalembana		pangalembananipun	
	G1722	G4151	G3756	G1121	G3739	G3588		G1868	
	οὐκ	ἐξ	ἀνθρώπων,	ἀλλ'	ἐκ	τοῦ	Θεοῦ.		
	mboten	saking	manungsa,	nanging	saking	Gusti Allah	Gusti Allah.		
	G3756	G1537	G0444	G0235	G1537	G3588	G2316		

Nanging kang diarani wong Yahudi sajati iku yaiku kang ora katon Yahudine, lan tetak kang sajati iku tetaking ati yaiku tetak rohani dudu tata-laire. Lan iku oleh pangalem saka Gusti Allah, ora saka manungsa.